



1

Določanje ptic po petju // Tomi Trilar

1: Drevesne plezalčke (*Certhia*) je po videzu izredno težko ločevati, zato je določevanje po petju precej bolj zanesljivo. Na sliki je dolgoprsti plezalček (*Certhia familiaris*).
foto: Tomi Trilar

2: Dolgoprsti plezalček (*Certhia familiaris*)
foto: Branko Brečko

3: Kratkoprsti plezalček (*Certhia brachydactyla*)
foto: Henk Groenewoud / Saxifraga

Ptice se oglašajo na različne načine: s petjem, klici, šumi, od katerih ima vsak svoj biološki pomen. Najznačilnejše za vsako vrsto je petje. Pri večini vrst poje le samec in še to večinoma le v gnezditvenem obdobju. Tak napev imenujemo območno petje. Petje ima v razmnoževalnem obdobju najpomembnejšo vlogo, saj kaže na meje območja, vodi samico k nesparjenemu samcu, vzpodbuja samico h graditvi gnezda, parjenju in valjenju jajc in omogoča vedenjsko uglasenost para.

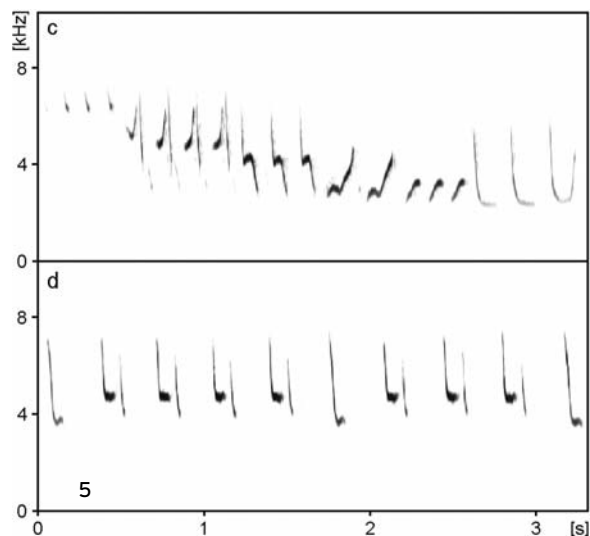
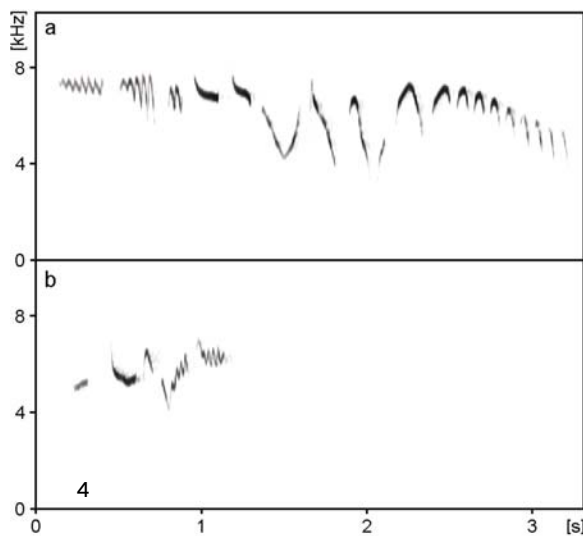
Samica prepozna samca po individualnih značilnostih njegovega petja in petje je za vrsto vsaj toliko značilno kot obarvanost perja. To je zlasti očitno pri tako imenovanih sestrskih ali dvojniških vrstah, kar so bližnje sorodne vrste. Mi se bomo tokrat ustavili le pri štirih vrstah: vrbjem (*Phylloscopus collybita*) in severnem kovačku (*P. trochilus*) ter kratkoprstem (*Certhia brachydactyla*) in dolgoprstem plezalčku (*C. familiaris*).

V prvih toplih dneh konec zime po parkih že prepeva plezalček, toda kateri? Kratkoprsti plezalček je bolj vezan na nižinske listnate in mešane gozdove, medtem ko dolgoprstega plezalčka najdemo v sredogorskih in gorskih iglastih gozdovih. Še bolj značilno od habitata, v katerem se pojavljata, pa je petje. Razlika je že v frekvenčnem obsegu petja, ki je pri kratkoprstem med 4 in 7 kHz (slika 4b), pri dolgoprstem pa med 3,5 in 8 kHz (slika 4a). Vendar pa s prostim ušesom te razlike ne slišimo, razen če ju ne poslušamo istočasno. Bolj zanesljiva je dolžina napeva, ki je

pri dolgoprstem malce daljša kot tri sekunde, pri kratkoprstem pa okrog ene sekunde, torej trikrat krajša. Temu primerno je tudi število kitic, ki sestavljajo napev. En napev dolgoprstega plezalčka sestavlja od 17 do 20 kitic (ena sklenjena črta na sonogramu), pri čemer napev zaključuje z dolgim glisandom navzdol. Pri kratkoprstem plezalčku pa je v napevu od 4 do 6 kitic, pri čemer na koncu zvišuje ton. In kako naj si vse to zapomnimo? Tisti plezalček z dolgim prstom ima dolg napev in zaključuje navzdol, tisti s kratkim prstom pa ima kratek napev in zaključuje navzgor.

Še bolj enostavno je razlikovanje pri vrbjem in severnem kovačku (slika 5). Vrbji kovaček nima izrazitega zaključenega napeva, pač pa ritmično ponavlja dve kitici. Če zapišemo onomatopoetično, poje ritmično *cilp calp cilp calp*. Sem in tja pa calp izpusti in zapoje samo cilp, vendar hitro ugotovi, da se je zmotil in se vrne v prejšnji ritem »kovanja«. Severni kovaček pa vedno poje od 3 do 3,5 sekunde dolge napeve, ki jih sestavlja okoli 20 kitic, ki se v paketih od 2 do 4 ponavljajo znotraj napeva.

Ker vam ogledovanje sonogramov, ki ilustrirajo posamezne primere ptičjega petja, le-tega ne more pričarati, vas vabim, da obiščete domačo stran: Naše gozdne ptice <http://www2.pms-lj.si/cdgozd/> in v rubriki Nekaj zvokov s cedeja poslušate predstavljene zvoke. Lahko pa si kaj več o podobni temi preberete v Svetu ptic (8. letnik (2002), 2. številka) v prispevku Bioakustika - metoda preučevanja ptičjega petja. ●



4: Sonogram (zvočni spektrogram) območnega petja samcev sestrskih vrst (a) dolgoprstega (*Certhia familiaris*) in (b) kratkoprstega plezalčka (*C. brachydactyla*) nam pove, kako se frekvenčna sestava signala spreminja v času. Razlika je že v frekvenčnem obsegu petja, ki je pri kratkoprstem med 4 in 7 kHz, pri dolgoprstem pa med 3,5 in 8 kHz.

5: Sonogram območnega petja samcev sestrskih vrst (c) severnega (*Phylloscopus trochilus*) in (d) vrbjega kovačka (*P. collybita*). Vrbji poje ritmično *cilp cilp cilp cilp*, severni kovaček pa napeve, ki jih sestavlja okoli 20 kitic, ki se v paketih od 2 do 4 ponavljajo znotraj napeva.

6: Severni kovaček (*Phylloscopus trochilus*)
foto: Jan van der Straaten / Saxifraga

7: Vrbji kovaček (*Phylloscopus collybita*)
foto: Dejan Bordjan

